

НОВИ КНИГИ:

ЙОАНА СПАСОВА-ДИКОВА. МЕЛПОМЕНА ЗАД ЖЕЛЯЗНАТА ЗАВЕСА. ЧАСТ I. НАРОДЕН ТЕАТЪР: КАНОНИ И СЪПРОТИВИ

Йоана Спасова-Дикова.
Мелпомена зад желязната завеса. Част I. Народен театър: канони и съпротиви. С., Камея, 2015, 304 с.
ISBN 978-619-7084-20-7

формирването на актьорския образ, неговото публично възприемане, новаторството и пр. в условията на цялостното театрално и културно развитие в Европа и в България след Втората световна война. Преосмислени са от съвременна гледна точка редица митологеми и натрупани с годините представи, стереотипи, клишета за развитието на актьорското изкуство у нас в периода на социализма.

Методологията на изследване съчетава историческия подход с дискурсивен анализ на наличните материали в контекста на функционирането на разглежданите явления и по-специално на актьорските феномени в социума, както в локалните им, така и в глобалните им измерения, продиктувани от световни и европейски фактори. Книгата е структурирана в пет глави. Първите две имат теоретико-методологически характер. В тях се очертават проблемите, свързани с изучаване на актьорското изкуство, структурата на актьорския образ, методите на работа на актьора над ролята, както и въпросите за сложността на провеждане на историческо изследване и реконструкция на неуловимото изкуство на актьора, което се случва *hic et nunc*. В следващите две глави се посочват основните политически и социо-културни фактори с влияние върху развитието на актьорското изкуство, проследяват се процесите на изграждане на социалистическите театрални канони и микроканони, свързани с налагането на идеологизиран вариант на така наречената „система на Станиславски“, както

Книгата на доц. д-р Йоана Спасова-Дикова е посветена на актьорското изкуство в Народния театър през първите десетилетия след Втората световна война.

В българското театрознание съществуват отделни рецензии, отзиви, портрети, монографии на творчеството на отделни актьори, творили на сцената след Втората световна война, както и по-подробни изследвания на определени периоди или актьорски превъплъщения. Но липсва специален труд, посветен на тенденциите и методите на работа над ролята в актьорското изкуство от периода на социализма. Това е първото по рода си систематизирано научно изследване, което представлява важен етап от разработката на по-голям проект на авторката за написване на съвременна история на актьорското изкуство в България през XX век.

Главните научни приноси са събирането и анализирването на огромен писмен и иконографски материал на базата на дългогодишно емпирично проучване, определянето на основните процеси, проблеми, тенденции. Разгледани са естетическите, психологическите, социо-културните и политическите аспекти на взаимодействието на актьоратворец със социума, които обосновават етапите в развитието на актьорското изкуство у нас, специфичните методи на работа, подходът към ролята, работата с режисьора,

и търсенията в посока на нова театрална изразност. Разгледани са отделни режисьорски и актьорски фигури от второто и третото поколение артисти в Народния театър. Заключението очертава перспективите за по-нататъшно развитие на актьорското изкуство през 60-те години с настъпилите след 1956 г. политически промени.

В книгата се анализират основните процеси, проблеми и тенденции от епохата на социализма през втората половина на 40-те и през 50-те години. Специално внимание е отделено на сценичните изяви през този период на някои представители на първото поколение актьори от Народния театър като Кръстьо Сарафов, Георги Стаматов, Константин Кисимов, Владимир Трандафилов, Иван Димов, Олга Кирчева, Петя Герганова, Зорка Йорданова, Ирина Тасева и др. Проследени са първите стъпки, утвърждаването и творческите успехи на сцената на следващото поколение актьори в лицето на Андрей Чапразов, Рачко Ябанджиев, Маргарита Дупаринова, Таня Масалитинова, Апостол Карамитев, Славка Славова, Спас Джонев, Мила Павлова и др. Показани са индивидуалните подходи на работата с актьорите на отделни представители на режисьорската колегия като Н. Масалитинов, Б. Дановски, Ал. Иконографов, Ст. Сърчаджиев, М. Бениеш, Кр. Мирски, Ф. Филипов, както и на гастролиралите режисьори Н. Петров, Р. Плаович, Б. Бабочкин, Т. Музенидис. Разгледани са различни политически и социо-културни фактори, повлияли върху творчеството на актьорите от Народния театър, индивидуалните им подходи към ролята, някои критически рефлексии върху творчество им. Щрихирани са основните проблеми и тенденции през следващото десетилетие, когато задухва априлският вятър и настъпва известно размразяване. Предвижда се въпросът за съпротивите и опитите за разчупване на каноните да бъде по-детайлно разгледан в следващата част на изследването.

Книгата е насочена към изследователи, преподаватели, докторанти, студенти, специалисти, както и към по-широка аудитория от читатели с интерес към българския театър и актьорско изкуство на XX век.